

SPINOZA KRING SOEST

Derde bijeenkomst Ethicaleesgroep

Miriam van Reijen

27 februari 2015

Boek II "Aard en oorsprong van de geest"

Allereerst stelt Miriam de vraag hoe we het lezen van dit boek ervaren hebben.

Paul geeft een zeer rake typering: 'Het is net als het leren van een vreemde taal, je moet het veel herlezen voor je het begrijpt.'

Anne heeft een vraag over stelling 43. Hij twijfelt aan de uitleg.

Miriam geeft als voorbeeld het te binnen schieten van een naam. Het ligt op je tong, maar je kan er even niet op komen. Toch weet je het en met dat weten, weet je ook dat het klopt. Dat werkelijk weten is het kenmerk van de intuïtie. Het kwartje valt.

Dan gaan we naar de brief van Schuller, die ze ons heeft gegeven.

De kern bevat de vrije wil. Door de illusie van de vrije wil op te geven neem je God serieus.

Dit in tegenstelling tot Descartes, die God afdoet als een mysterie.

Miriam geeft ons een alledaags voorbeeld van geen vrije wil hebben.

We willen naar de bioscoop en kiezen een film uit. We denken dat we dus vrijheid van keuze hebben, maar bij het lezen van de korte inhoud van de film weten we of het wel of geen film voor ons is, dus de keuze wordt door de inhoud van de film gemaakt.

Ze geeft ook een mooie definitie van het woord wil. 'Wil is de drive die we voelen.'

Ze verwijst naar blz 340 van de brief van Schuller naar de bovenste alinea.

Alleen God heeft vrije wil, want Hij is uit zichzelf gedetermineerd. De mens wil zich wel vrij doorzetten, maar heeft geen vrije wil. Naar mate je er meer naar iets toe getrokken wordt, krijg je een goed gevoel. Het grootste gevoel van vrijheid is kunnen doen waar je het hardst naar toe getrokken wordt en dat associëren we met vrijheid. Maar vrijheid is geen vrije wil. Meester Eckhard zei daarover: 'Je doet het omdat het in jezelf is, zoals het is.'

*Gonny Pasman - Sackers
Joh. Poststraat 59 3762 VL Soest
tlf: 06-44876223
e-mail: info@spinozakingsoest.nl*

SPINOZA KRING SOEST

We gaan nog even door op het weten en de vrije wil.

Je moet eerst iets kennen voor je het wilt. Onbewuste ervaringen drijven je tot een keuze, die daardoor dus niet vrij is. Ook dwalingen zijn gedetermineerd door wat je hebt gezien of hebt ervaren. Ziektes bijvoorbeeld hebben soms een ongelooflijke voorgeschiedenis en zijn daardoor genetisch bepaald. Alles wat er is en ook wat er niet is, heeft een oorzaak. Zelf God is te kennen, alleen hebben wij niet genoeg mogelijkheden om alles te weten, want de snelheid van het uitdijen van het universum loopt namelijk voor op het uitdijen van onze kennis. Maar hij is wel te kennen.

We komen nu op het begrip toeval.

Toeval is onwetendheid over de oorzaak of voorkennis. Het betekent letterlijk *wat ons toevalt*, dus iets wat we niet zelf hebben gepland. Als voorbeeld geeft Miriam de bekende som van vroeger op school over mijnheer A en mijnheer B die elk vanaf een ander punt naar elkaar toelopen. We moesten dan berekenen op welk punt ze elkaar ontmoeten. Het lijkt dus dat ze elkaar toevallig tegen komen, maar als je die voorkennis hebt is het alleen maar een logisch gevolg. Maar als je al die factoren niet in beeld hebt, bestaat er dus onwetendheid en noemen we het toeval.

We komen nu op stelling 22: De geest is de voorstelling van het lichaam.

Via het netvlies of het gehoor komen inwerkingen van buitenaf ons lichaam binnen en wordt de geest daar bewust van gemaakt, waardoor het lichaam tot actie wordt aangezet.

Miriam geeft als voorbeeld kiespijn.

Kiespijn is het teken dat de geest zich bewust is van de toestand van het gebit. Het fysieke deel geeft een signaal naar de geest, die het omzet in pijn. Als je daarvoor een paracetamol inneemt, verandert dat medicijn de chemische samenstelling van het lichaam, waardoor de geest een ander gevoel van het lichaam ervaart. Dezelfde vergelijking gaat ook op voor wijn. Wijn geeft je een ander gevoel, omdat het de samenstelling van je lichaam verandert. Er is geen interactie met de geest, maar de geest geeft alleen de toestand van het lichaam weer.

In Stelling 40 draait Spinoza de ideeënwereld van Plato om. Spinoza zet zich hiermee tegen Plato af. Zoals Plato in een paard de afspiegeling van de paardheid uit de ideeënwereld ziet en

SPINOZA KRING SOEST

daarmee de paardheid als de werkelijkheid en het paard als een denkding benoemd, draait Spinoza het andersom. Menigte is een denkding en het individu is het echte concrete ding. Ook zet Spinoza zich tegen het empirisme van Aristoteles af.

Uit de groep komt de vraag hoeveel weerstand er tegenwoordig uit de filosofische hoek tegen Spinoza is.

'Helemaal niet,' antwoordt Miriam. Destijds was er ook alleen maar weerstand tegen zijn Godsbeeld en zijn politiek beeld. De rest interesseerde de mensen toen niet. Zijn affectenleer en zijn mensbeeld hebben pas in de huidige tijd interesse gekregen.

Sommigen hebben wel kritiek op Spinoza, maar dat betreft eigenlijk alleen kritiek op het lezen. En als ze zijn teksten opeens wel snappen doen ze net of ze zelf de oplossing hebben gevonden.

We bespreken nu de conatus t.o.v. suicide.

Als conatus het driftige streven naar zelfbehoud is, is suicide hier dan niet tegenstrijdig aan? Miriam haalt hierin Argentinië aan. Daar is fysieke zelfdoding juist een vorm van zelfbehoud. Spinoza zegt hierover dat de buitenwereld je eigen denkkraft overruled. Geen mens komt uit zichzelf op dat idee.

Tot slot vertelt Miriam dat Spinoza zijn hoop gevestigd had op drie wetenschappen.

1. De medische wetenschap, die de lichamelijke gezondheid zou bevorderen.
2. De mechanica die ons een makkelijker leven zou geven.
3. De opvoedkunde, die een gelukkig leven belooft.

27 februari 2015

Gonny Pasman - Sackers

*Gonny Pasman - Sackers
Joh. Poststraat 59 3762 VL Soest
tlf: 06-44876223
e-mail: info@spinozakingsoest.nl*